

ΟΜΙΛΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ύλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1821-1930), ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ-ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ, 4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ-ΚΡΗΤΙΚΟ)

3^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (*)

ΟΜΑΔΑ Α΄

A1

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α. «Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής» (1923)
- β. «Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών» (1924)
- γ. «Οργανικός Νόμος» (1900)

[Μονάδες 15]

A2

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της στήλης Α και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα από τα γράμματα της στήλης Β, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση.

A

1. Υπογραφή Συνθήκης των Σεβρών
2. Ίδρυση Ταμείου Περιθάλψεως Προσφύγων
3. Υπογραφή Συμφωνίας των Αθηνών
4. Υπογραφή Σύμβασης της Λοζάνης
5. Υπογραφή Συμφωνίας της Άγκυρας

B

- α. Δεκέμβριος 1926
- β. Ιούλιος 1920
- γ. Ιανουάριος 1923
- δ. Ιούνιος 1930
- ε. Νοέμβριος 1922

[Μονάδες 10]

B1

(α) Τι γνωρίζετε για την ίδρυση της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ) και τη βασική της αποστολή;

(β) Ποια μέσα διέθεσε η ελληνική κυβέρνηση στην ΕΑΠ για την αποκατάσταση των προσφύγων;

[Μονάδες 13]

B2

Ποιες ενέργειες έγιναν για την οργάνωση της Κρητικής Πολιτείας μετά την αναχώρηση των ξένων Ναυάρχων (10 Δεκεμβρίου 1898) και μέχρι την ορκωμοσία της πρώτης κυβέρνησης της Κρήτης;

[Μονάδες 12]

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να παρουσιάσετε τη διάσταση γηγενών και προσφύγων, όπως αυτή εκφράστηκε στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή μετά τη Μικρασιατική καταστροφή.

[Μονάδες 25]

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η κοινωνική αφομοίωση όμως δεν μοιάζει καθόλου εύκολη, καθώς βαθιά αντίθεση μεταξύ γηγενών και προσφύγων εντοπίζεται σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Η παρουσία των προσφύγων οδηγεί σε σκληρό ανταγωνισμό με τους αυτόχθονες στην αγορά εργασίας, στην προσπάθεια για την απόκτηση γης αλλά και σε όλη την κλίμακα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Οι αντιθέσεις σε κάποιες περιπτώσεις φθάνουν στη σύγκρουση. [...]

Η ένταξη των προσφύγων στο βενιζελικό στρατόπεδο τους τοποθετεί στη δίνη της αντίθεσης των δύο παρατάξεων του εθνικού διχασμού. Ο αντιβενιζελικός πολιτικός κόσμος και ο φιλικός του Τύπος δεν προσπαθούν απλώς να εκμεταλλευθούν τις φοβίες των Παλαιοελλαδίων απέναντι στους πρόσφυγες αλλά καλλιεργούν και μίσος εναντίον τους. Το μίσος αυτό προσλαμβάνει μορφή κοινωνικού ρατσισμού, που πολλές φορές εκδηλώνεται με ωμή βία. Από το 1933, όταν οι αντιβενιζελικοί αναλαμβάνουν την εξουσία, το ίδιο το επίσημο κράτος αντιμετωπίζει τους πρόσφυγες με εχθρότητα, η οποία εξελίσσεται σε βίαιες επιθέσεις. [...]

Οι κοινωνικές διακρίσεις είναι εμφανείς στις εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής καθ' όλη τη διάρκεια του Μεσοπολέμου. Το επίθετο «πρόσφυγας» θα λάβει την πιο υποτιμητική και περιφρονητική σημασία, ενώ πλήθος άλλων χλευαστικών προσωνυμίων χρησιμοποιούνται για να προσδιορίζουν τους Έλληνες της Μικράς Ασίας. Ακόμη και αυτή η «ελληνικότητα» των προσφύγων αμφισβητείται από τους γηγενείς. [...] Την αντίθεση επιτείνει η κοινωνική απομόνωση που δημιουργεί η εγκατάσταση σε ιδιαίτερους χώρους, χωριά ή συνοικισμούς. [...] Θα χρειαστούν χρόνια πολλά και η καταλυτική επίδραση των γεγονότων της δεκαετίας του 1940, για να σβήσει η διαχωριστική γραμμή μεταξύ γηγενών και προσφύγων.

Γ. Γιαννακόπουλος, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, κεφ. 2, «Η Ελλάδα με τους πρόσφυγες», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σελ. 90-91.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η νοοτροπία της ηγετικής τάξης των μοναρχικών αποτυπώνεται στο παρακάτω απόσπασμα: «Συμπονούμεν και συμπαθούμεν τους πρόσφυγας ως ανθρώπους και αδελφούς δυστυχήσαντας και παθόντας αλλά δεν τους θέλομεν ούτε ως ψηφοφόρους, ούτε ως εκλογείς, ούτε ως εκλέξιμους, ούτε ως πολίτας δικαιουμένους να διοικήσουν την Ελλάδα».

Καθημερινή, 19 Ιουλίου 1928

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και τον πίνακα, να αναφερθείτε στη συμβολή των προσφύγων μετά τη Μικρασιατική καταστροφή στη βιομηχανική ανάπτυξη της Ελλάδας.

[Μονάδες 25]

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Αξιοσημείωτες ήταν οι επιπτώσεις από την εγκατάσταση των Ελλήνων της Μικράς Ασίας και της ανατολικής Θράκης και στον επιχειρηματικό τομέα. Η εσωτερική αγορά διευρύνθηκε με την προσθήκη μεγάλου αριθμού καταναλωτών ενώ, ταυτόχρονα, από τον αστικό προσφυγικό πληθυσμό αντλήθηκε φθινό εργατικό δυναμικό αλλά και ειδικευμένοι τεχνίτες. Η χώρα πλουτίστηκε με ανθρώπους δεδομένης επιχειρηματικής ικανότητας και πείρας, που πρωταγωνιστούσαν στις μεγάλες αγορές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. [...] Καινούριοι βιομηχανικοί- βιοτεχνικοί κλάδοι αναπτύχθηκαν (ταπητουργία, μεταξουργία, πλαστικά, βυρσοδεψία) και δόθηκε νέα ώθηση στην κλωστοϋφαντουργία και τη βιοτεχνία ειδών διατροφής. Άνθιση γνώρισε και η βιομηχανία οικοδομικών υλικών, ο μόνος κλάδος που υποκατέστησε μαζικά τις εισαγωγές στο Μεσοπόλεμο. [...]

Γ. Γιαννακόπουλος, «Η Ελλάδα με τους πρόσφυγες. Η δύσκολη προσαρμογή στις νέες συνθήκες», στο: Β. Παναγιωτόπουλος (επιμ.), *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000*, 7ος τόμος: *Ο Μεσοπόλεμος, 1922-1940: Από την Αβασίλευτη Δημοκρατία στη Δικτατορία της 4ης Αυγούστου*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σελ. 97-98.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Στο χώρο των εργοστασίων κυριάρχησε η ταπητουργία με δεύτερη τη βαμβακουργία, την οποία οι πρόσφυγες εμπλούτισαν με νέα είδη: αλατζάδες, κουβέρτες και άλλα. Το σύνολο των βιομηχανικών οικοπέδων που παραχώρησε η Ε.Α.Π. σε ενδιαφερόμενους σε όλους τους προσφυγικούς συνοικισμούς ήταν 40. [...]

[...] Ο νέος και πολλά υποσχόμενος κλάδος της ταπητουργίας προσήλκυσε το ενδιαφέρον πολλών γνωστών γηγενών επιχειρηματιών, οικονομικών παραγόντων και τραπεζών, που εκμεταλλευόμενοι την τεχνογνωσία των προσφύγων συνεταιρίστηκαν μαζί τους στη δημιουργία μεγάλων εταιρειών.

[...] Κύριος παράγοντας της ανάπτυξης της μεταξουργίας στην Ελλάδα ήταν η συνεισφορά των προσφύγων που με την τεχνογνωσία τους αλλά, κυρίως, με τα φτηνά εργατικά χέρια που πρόσφεραν έδωσαν μεγάλη ώθηση στην Ελληνική Βιομηχανία Μεταξίου. [...]
Όλγα Βογιατζόγλου, «Η βιομηχανική εγκατάσταση στη Νέα Ιωνία – Παράμετρος εγκατάστασης», στο συλλογικό τόμο *Ο ξεριζωμός και η άλλη πατρίδα*, σσ. 150 – 155.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας			
Έτη	Εργοστάσια	Εργάτες	Αξία της παραγωγής σε δρχ.
1917	2.213	35.000	200 εκατ.
1920	2.905	60.000	-
1929-1930	4.000	110.000	7.210 εκατ.
1938	4.515	140.000	13.565 εκατ.

Ν. Σβωρώνου, *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας*, Αθήνα 1976, σελ. 130.

Καλή Εισιτηρία !

(*) Το παρόν κριτήριο εξέτασης συντάχθηκε από την ομάδα διδασκόντων του Τομέα Ιστορίας του Φροντιστηρίου **αξία** και αποτελεί πνευματική τους ιδιοκτησία.

Η χρήση του εκτός Φροντιστηρίου, επιτρέπεται μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οποιαδήποτε άλλη χρήση ή αναπαραγωγή χωρίς άδεια, μπορεί να επιφέρει τις προβλεπόμενες από το Νόμο κυρώσεις.